Valiokunnan lausunto TaVL 19/2023 vp– E 32/2023 vp

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: EU:n kestävän rahoituksen taksonomian delegoidut asetukset

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: EU:n kestävän rahoituksen taksonomian delegoidut asetukset (E 32/ 2023 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- neuvotteleva virkamies Milla Kouri, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Siina Lepola-Lång, työ- ja elinkeinoministeriö
- puheenjohtaja Markku Ollikainen, Suomen ilmastopaneeli
- juristi Aleksi Kaakinen, Finanssiala ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- maa- ja metsätalousministeriö
- Helsingin yliopisto
- BIOS-tutkimusyksikkö
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Energiateollisuus ry
- Keskuskauppakamari
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Metsäteollisuus ry
- Pääomasijoittajat ry
- Rakennusteollisuus RT ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA

Valmis
5.0

Valiokunnan lausunto TaVL 19/2023 vp

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio antoi delegoidut asetukset 27.6.2023, ja niiden hyväksymisperiodin päättymispäivä on 28.10.2023. Kysymyksessä ovat EU:n kestävän rahoituksen taksonomia-asetuksen ((EU) 2020/852) nojalla annettu ympäristöä koskeva delegoitu asetus ja voimassa olevaa ilmastoa koskevaa delegoitua asetusta muuttava delegoitu asetus.

Jäsenvaltiot voivat neljän kuukauden kuluessa joko ilmoittaa hyväksyvänsä delegoidun säädöksen, vastustaa sitä tai pidättäytyä äänestämästä siitä. Delegoitua asetusta käsitellään kokonaisuutena, eikä sen sisältöä voi muuttaa. Jäsenvaltiot voivat vain ilmoittaa hyväksyvänsä tai hylkäävänsä asetuksen. Neljää kuukautta voidaan pidentää kahdella kuukaudella neuvoston päättäessä asiasta. Delegoidun säädöksen vastustamiseen tarvitaan neuvostossa vahvistettu määräenemmistö (20 jäsenmaata, joiden yhteenlaskettu väestö vastaa vähintään 65 prosenttia Euroopan unionin väestöstä). Mikäli vastustavaa vahvistettua määräenemmistöä ei synny, säädös tulee hyväksytyksi. Vastaavanlainen hyväksymisprosessi on käynnissä myös Euroopan parlamentissa.

Valtioneuvoston kanta

Suomi vastustaa komission delegoitujen asetusten hyväksymistä nykyisessä muodossaan. Suomi on suurimmaksi osaksi metsämaata, ja jo olemassa olevien taksonomian kriteerien myötä metsämaalle rakentamiselle kohdistuu korkeampi rahoituskustannus, joka nostaa kokonaiskustannuksia.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Delegoitujen asetusten tausta, tavoitteet ja päätöksentekoprosessi

Komissio antoi kesäkuussa 2023 EU:n kestävän rahoituksen taksonomia-asetuksen (EU) 2020/852 nojalla delegoidun asetuksen ympäristöä koskevaksi delegoiduksi asetukseksi ja delegoidun asetuksen ilmastoa koskevan delegoidun asetuksen muuttamiseksi. Vuonna 2020 annetussa EU:n taksonomia-asetuksessa määritetään kestävää rahoitusta koskevan luokitusjärjestelmän ympäristötavoitteet, yleiset periaatteet ja tiedonantovelvoitekehikko. Taksonomia-asetuksen nojalla annetuissa komission delegoiduissa asetuksissa puolestaan määritetään eri taloudellisten toimintojen tekniset arviointikriteerit. EU:n taksonomia-asetus on raportointiasetus, joka ei sisällä toiminnan kieltoja vaan sen nojalla annettujen arviointikriteerien tarkoituksena on ohjata rahoitusvirtoja ilmaston ja ympäristön kannalta kestävällä tavalla.

Kesäkuussa 2023 annetut taksonomian delegoidut asetukset sisältävät eri toimialoja koskevia uusia arviointikriteerejä, korjauksia aiemmin annettuihin arviointikriteereihin sekä täydennyksiä taksonomiaa koskevaan raportointiin. Delegoitu asetus tulee hyväksytyksi, ellei sitä neuvostossa vastusta vahvistettu määräenemmistö (20 jäsenmaata, joiden yhteenlaskettu väestö vastaa vähintään 65 prosenttia Euroopan unionin väestöstä) tai Euroopan parlamentissa enemmistö edustajista. Koska vain muutama jäsenmaa on ilmoittanut vastustavansa 27.6.2023 annettuja delegoituja

asetuksia, on selvää, että ne tulevat neuvostossa hyväksytyiksi, kun niiden hyväksymismenettelylle varattu neljän kuukauden pituinen määräaika päättyy 28.10.2023.

Talousvaliokunta pitää vihreää siirtymää edistäviä kestävää rahoitusta koskevan taksonomian yleisiä tavoitteita kannatettavina. Valiokunta kuitenkin kiinnittää huomiota 27.6.2023 annettujen delegoitujen asetusten osalta erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

Valtioneuvoston kannan arviointia

Ympäristöä koskevan delegoidun asetuksen kiertotaloutta koskevaan osioon sisältyy määräys, jonka mukaan metsämaalle rakentaminen ei ole EU:n kestävän rahoituksen taksonomian mukaista. Käytännössä rajoitus tarkoittaa, että uusia taksonomian mukaisia rakennuksia ei voisi rakentaa metsämaalle. Vastaavanlainen rajoitus sisältyy jo voimassa olevaan ilmastonmuutoksen hillitsemisen ympäristötavoitetta koskevaan delegoituun asetukseen.

Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi vastustaa delegoitujen asetusten hyväksymistä nykyisessä muodossaan. Suomi on suurimmaksi osaksi metsämaata, ja jo olemassa olevien taksonomian kriteerien myötä metsämaalle rakentamiselle kohdistuu korkeampi rahoituskustannus, joka nostaa kokonaiskustannuksia. Talousvaliokunta toteaa valtioneuvoston tavoin, että ympäristöä koskevan delegoidun asetuksen mukainen linjaus merkitsee, että Suomessa on jatkossa hyvin vaikea täyttää rakentamista koskevia taksonomian kriteerejä. Suomen pinta-alasta 75 prosenttia on metsää, joten asetus ei ota riittävällä tavalla huomioon Suomen erityispiirteitä. Valiokunta huomauttaa, että rahoituksen kallistumisen lisäksi delegoidun asetuksen mukainen linjaus voi vaikeuttaa myös rahoituksen saatavuutta, kun on kyse metsämaalle rakentamisesta. Talousvaliokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan samoin perusteluin kuin mitä valtioneuvoston kirjelmässä on esitetty.

Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota yhdessä asiantuntijalausunnossa esiin tuotuun seikkaan, jonka mukaan taksonomian mukaisena ei voida myöskään pitää rakentamista EU:n LUCAS-tutkimuksen mukaiselle viljelysmaalle, jonka viljavuus ja maanalainen biologinen monimuotoisuus on kohtalainen tai korkea. Yksiselitteistä ja selkeää tapaa määrittää maanalaisen biologisen monimuotoisuuden tasoa ei kuitenkaan ole, joten yritysten on lähes mahdotonta ennakolta arvioida, miten kyseistä arviointikriteeriä sovelletaan yksittäisissä tapauksissa. Tämä voi myös vaikuttaa alentavasti LUCAS-tutkimuksen mukaisen viljelysmaan markkinahintaan.

Muita huomioita

Talousvaliokunta toteaa, että taksonomian kriteerit edellyttävät yrityksiltä osin keskeneräisten ja vaikeatulkintaisten arviointikriteerien sisäistämistä sekä raportointia niiden täyttymisestä. Vakiintuneet raportointikäytännöt puuttuvat vielä, mikä osaltaan lisää yritysten hallinnollista taakkaa. Lisäksi taksonomia-asetuksen mukainen raportointivelvollisuus on kestävyysraportointidirektiivin voimaantulon myötä laajenemassa lähivuosina lähes kaikkiin pörssiyhtiöihin ja suuriin listaamattomiin yrityksiin. Tästä seuraa, että finanssimarkkinatoimijat ja suuret yritykset joutuvat omat tiedonantovelvollisuudet täyttääkseen pyytämään tietoja muilta yrityksiltä, jolloin raportointia koskevat velvoitteet koskevat epäsuorasti myös taksonomia-asetuksen soveltamisalan ulkopuolisia yrityksiä. Tällöin monet alkuvaiheen yritykset ja pk-yritykset joutuvat tosiasiassa

raportointivelvoitteen piiriin, kun ne toimittavat tietoja sijoittajille ja yrityksille, joille ne myyvät palveluja. Valiokunta toteaa valtioneuvoston tavoin, että tiedonantovelvollisuutta koskevilla laajennuksilla on todennäköisesti arvioitua laajemmat vaikutukset sellaisiin startup- ja kasvuyrityksiin, joiden kasvua tuetaan pääomasijoituksin.

Talousvaliokunta katsoo, että jatkossa valmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota sääntelyn tarkkarajaisuuteen, oikeasuhtaisuuteen ja selkeyteen. Talousvaliokunta korostaa, että vihreän rahoituksen taksonomiaa koskevien tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta on olennaisen tärkeää välttää EU:n tasolla päällekkäistä sääntelyä ja varmistaa, että raportointivelvollisuudet muodostavat mahdollisimman toimivan ja johdonmukaisen kokonaisuuden.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 24.10.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sakari Puisto ps
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedew ps
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Matias Mäkynen sd
jäsen Pia Sillanpää ps
jäsen Joakim Strand r
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Juha Viitala sd
varajäsen Pauli Aalto-Setälä kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihto-Kekkonen

Valiokunnan lausunto TaVL 19/2023 vp
Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide

Perustelut

Valtioneuvoston kanta on ristiriitainen, kun siinä vastustetaan taksonomian ympäristötavoitteita koskevaa delegoitua asetusta, vaikka vastaavanlainen määräys uusien rakennusten suhteen on jo voimassa ilmastotavoitteita koskevassa taksonomia-asetuksessa. Taksonomiasäädösten ja Suomesta ulospäin suuntautuvan viestin osalta pitäisi pyrkiä johdonmukaisuuteen ja selkeyteen.

Valtioneuvoston perustelu delegoidun asetuksen vastustamiselle on rakentamista koskeva ei merkittävää haittaa -kriteeri, jonka mukaan metsämaalle sijoittuva uusi rakentaminen aiheuttaa merkittävää haittaa biologiselle monimuotoisuudelle.

Haluamme muistuttaa, että taksonomiasääntelyn tarkoitus on helpottaa rahoituksen suuntaamista toimintoihin, jotka täyttävät tiukat alakohtaiset tiettyihin ympäristötavoitteisiin liittyvät kriteerit, eivätkä aiheuta muille ympäristötavoitteille merkittävää haittaa, samalla kun sosiaaliset vähimmäistason suojavaatimukset täyttyvät. Taksonomia ei rajoita investointeja, mutta antaa rahoitusmarkkinoille tärkeää tietoa sijoitusten kestävyydestä ja mahdollistavat rahoitusvirtojen kääntämisen ilmastolle ja ympäristölle kestävämpään suuntaan.

Perustelumuistion mukaan Suomi näkee ongelmana sen, että metsämaalle rakentaminen rajautuu ympäristöä koskevassa delegoidussa asetuksessa ulos taksonomian mukaisesta rakentamisesta. Asiaa perusteellaan sillä, että Suomi on suurimmaksi osaksi metsämaata, ja jo olemassa olevien taksonomian kriteerien myötä metsämaalle rakentamiselle kohdistuu korkeampi rahoituskustannus, joka nostaa kokonaiskustannuksia.

Rakentamisella on kiistatta merkittäviä ympäristövaikutuksia, esimerkiksi vaikutuksia hiilinieluun sekä biologiseen monimuotoisuuteen. Näitä vaikutuksia tulee pienentää johdonmukaisesti, jotta monimuotoisuutta että ilmastoa koskeviin kansallisiin ja kansainvälisiin tavoitteisiin päästäisiin määräajoissa. Metsämaalle rakentaminen vaikuttaa metsäkadon kautta maankäyttösektorin nettonieluun. Suomella on suuri haaste saavuttaa maankäyttösektorille asetettu vuoden 2030 nettonielutavoite. Mikäli tavoitetta ei saavuteta, siitä seuraa kustannuksia. Delegoitu asetus edesauttaa Suomen maankäyttösektorin tavoitteiden saavuttamista.

Metsäkato on Suomessa todellinen ongelma. Metsää raivataan vuosittain noin 14 000 hehtaaria, suurimmaksi osaksi rakentamisen ja pellonraivauksen seurauksena. Metsäkadon kasvihuonekaasupäästöt ovat vuosittain noin 3 Mt.

Sekä Suomessa että EU:ssa on pyrittävä siihen, että luonto- ja ilmastohaitat eri toiminnoissa tunnistetaan ja niistä maksetaan haitan mukainen hinta tai haitta kompensoidaan muutoin. Investointien ja yksityisen rahoituksen ohjaaminen taksonomian kaltaisella kannustimella on sekä oikeudenmukaista että kustannustehokasta.

Valtioneuvoston kanta ympäristöä koskevan delegoidun asetuksen hylkäämiseksi ei ole perusteltu.

Valiokunnan lausunto TaVL 19/2023 vp
Eriävä mielipide 1

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta muutoin ottaa edellä olevan huomioon ja muuttaa Suomen kannan.

Helsingissä 24.10.2023

Matias Mäkynen sd
Helena Marttila sd
Juha Viitala sd
Lotta Hamari sd
Oras Tynkkynen vihr